

Disa uniflora Berg. syn. **Disa grandiflora**

Naam:

De Zweedse arts en botanicus Petrus Bergius beschreef deze plant voor het eerst naar een hem in 1767 toegestuurd exemplaar waar maar één bloem aan zat, terwijl de plant in de natuur meer bloemen draagt. Vandaar de nogal misleidende naam uniflora (eenbloemig).

Vindplaats:

Hoewel het geslacht *Disa*, met ca. 80 soorten, in een groot deel van Afrika, Madagascar (Malagasië) en nog vele eilanden langs de kust van Afrika voorkomt, beperkt het verspreidingsgebied van *Disa uniflora* zich tot de Tafelberg (1087 m) en de omtrek daarvan bij Kaapstad en schijnt zelfs nog nooit verder dan ca. 180 km van Kaapstad af gevonden te zijn.

In dit gebied komt deze mooie soort niet alleen op grotere hoogten voor, maar ook dicht bij watervallen, vooral in humusrijke vochtige vegetatie in de benedenloop van rivieren praktisch op zeehoogte. Op de Tafelberg werden, in een gebied waar *D.uniflora* bij duizenden voorkomen, temperaturen gemeten van 3 tot 35 °C in de zomer en van 0 tot 24 °C in de winter.

Omschrijving:

Een terrestrische plant met onderaardse knollen en een wijdvertakt wortelstelsel.

Hierop vormt zich één of meer rozetten met smalle lancetvormige bladeren, waaruit de bloemstengel omhoog groeit, soms tot 70 cm hoog.

De bladeren hebben onderaan een lengte van ca. 20 cm en worden naar boven toe steeds korter en hebben bovenaan de stengel meer de vorm van bracteeën.

De plant vormt 1 tot 5 bloemen. De kleur van de bloem kan nogal eens variëren. De opvallende delen van de helderrode bloem zijn de 2 zijwaardse sepalen en de sterk rood-geaderde dorsale sepaal. De lip is rood geaderd op oranjegele ondergrond terwijl de kleine omgekeerd eivormige petalen vrij onopvallend zijn. Voor zover bekend wordt de bloem in de natuur uitsluitend door een vlinder (*Meneris tulba-ghia*) bestoven. Deze wordt daar 'Citrus Butterfly' genoemd.

Cultuur:

Hoewel het kweken van deze prachtige plant niet eenvoudig is, zijn er buiten de Kaapkolonie in Europa en in Amerika zeer fraaie collecties van *Disa uniflora* te vinden. Nu de plant in Zuid Afrika beschermd en daardoor import onmogelijk is, zou men mogelijk via een botanische tuin in het bezit van een exemplaar kunnen komen. In elk geval is het zaad verkrijgbaar bij de 'Botanical Garden of South Africa' te Kirstenbosch.

Disa wordt in een pot gekweekt. Enkele grondmengsels waarmee succes is geboekt zijn:

- a. $\frac{1}{4}$ varenwortel/veenmos mengsel, $\frac{1}{4}$ potgrond, $\frac{1}{4}$ verteerde eikenbladhumus en $\frac{1}{4}$ zilverzand.

b. $\frac{1}{4}$ varenwortel, $\frac{1}{4}$ vezelturf, $\frac{1}{4}$ veenmos en $\frac{1}{4}$ mengsel van halfvergaan beukenblad en gewassen scherpzand en/of kleine stukjes gestampte baksteen.

Grote planten worden in oktober verpot, juist als de nieuwe scheuten aan de zijkant van de oude bloemstengels verschijnen.

Na het verpotten moet 2 a 3 x per dag geneveld worden en enige weken niet gegoten. Van grote planten kunnen de kleine scheuten afgenomen worden (gescheurd). Deze moeten eerst in kleine potjes van ca. 5 cm opgepot worden en naarmate ze groeien telkens in een iets grotere pot worden overgezet.

Nooit mag een Disa droog staan maar ook nooit te veel water hebben door te vaak gieten. Bemesting heeft goede resultaten met bijv. N.P.K.mest van Peters. De verhouding is 18.18.18 eens per maand in de concentratie 1 gram per 4 liter regenwater heeft in de praktijk bewezen goed te zijn. Hogere concentraties kunnen schadelijke gevolgen hebben. De zuurgraad (pH) mag schommelen tussen 5,6 en 6,4.

Belangrijke punten, die bij de cultuur onthouden moeten worden zijn:

- 1e. Zorgen voor een vochtige koele omgeving met veel frisse lucht, ook in de zomer.
- 2e. Water geven van onder af via een schotel (capillaire werking) gedurende het voorjaar en de zomer.
- 3e. Goed opletten, dat er geen schimmels op de plant ontstaan, want daar zijn ze erg gevoelig voor; speciaal vlak vóór de bloeitijd.
- 4e. Probeer 's nachts ca. 15 °C en overdag ca. 24 °C aan te houden op heldere dagen.
- 5e. De planten mogen nooit droog staan, maar mogen niet kletsnat zijn.
- 6e. Het grondmengsel dient te allen tijde zeer doorlatend te zijn.

Voor huiskamer of serre lijkt ons de Disa niet geschikt.
november 1977